

Bruna

Universitat Pompeu Fabra

Inici: Nocturn a casa

Un altre lloc

Inici: Nocturn a casa

Sol, al petit despatx, de nit, adonar-se de cop que tothom dorm. No és només el silenci, és saber que no hi ha moviments, que s'ha tancat una casa plena de coses i que jo n'he quedat fora sol. Res no es mou, prop de mi, i així no he de reaccionar, només he d'accionar, si vull, petits moviments lliures, gestos que semblen més viscuts que de dia, omplir una pipa, passar les pàgines d'un llibre, escriure a mà com en els vells temps, per no fer cap mica de soroll, pensar soroll i obrir el Coromines per veure què en diu, i deixar a mig fer el que feia i començar una altra cosa, descobrir que he oblidat d'encendre la pipa, i fer-ho, i ara què?, ara res, o el que sigui.

Josep Maria Espinàs. "Nocturn a casa", dins de Temps afegit. Edicions La Campana, Col·lecció Campànules núm. 2. Barcelona, 2.001.

Capítol I: Un home senzill

La solitud empara la cambra, un petit refugi de calidesa entre mobles empolsinats i parets esgrogueïdes. A l'exterior, la força de la tempesta pica contra els vidres de les finestres, que són testimonis immòbils de la foscor del cel. Els llamps es perden darrere l'horitzó inassolible del mar, i els trons eixorden les orelles. El caos dels carrers fa joc amb el vaivé de les onades i els vaixells que s'allunyen sense rumb. Assegut a l'escriptori, el fum de la pipa se'm dissol en l'aire com uns ulls anònims a la ment, i les paraules per dir adéu m'esdevenen sanefes tremoloses gravades a mà en un full de paper. M'aixeco de la cadira d'un rampell. De sobte, tinc unes ganes intrèpides de sortir, malgrat la pluja. Decidit, obro i tanco la porta sense fer soroll.

El vent em gira el paraigua a l'inrevés, però tinc temps de patir per un gat siamès xop que està a punt de ser atropellat en córrer a través dels cotxes. Fa un mes de gener gèlid. Sento calfreds per tot el cos, i penso que m'havia d'haver endut la bufanda. Després, també penso que potser la Rosa ja s'ha despertat i es pregunta on dec ser. L'aigua de la pluja regalima vorera avall fins a trobar un clavegueram on empassar-se. Em deixo endur pel corrent de l'aigua, sempre endavant. L'estació d'autobusos és gairebé buida però no em fa res esperar-me a aixopluc. Hi ha dues noies rialleres amb una carpeta sota el braç i un noi negre vestit amb una granota blava. És divendres i pujo al primer autobús a dos quarts de set del matí.

El trajecte se'm fa curt i, en baixar de l'autobús, veig i sento un altre lloc, diferent del meu; i em moc lentament, seguint només els instints del cos. Fa dies que estic estrany, mai no havia tingut necessitat de pensar massa. Sóc un home senzill, sense gaires ambicions ni somnis. M'agrada olorar els carrers molls, després d'una nit plujosa, i m'obstino a oblidar que ara mateix hauria de ser a casa, esmorzant un cafè amb llet al costat de la Rosa. Em cansa viure amb ella, els quinze anys de matrimoni em pesen a l'esquena com el plom. Quan ens vam conèixer era primavera, el sol cremava la pell i les magnòlies florien. El temps passa molt ràpid. No vull que pateixi per culpa de les meves manies, ha de fer la seva. Què estic dient? De cop em sento trist, molt trist; em noto la mirada caiguda, els ulls apagats, l'esguard incolor...

La tarda arriba amb pressa, i jo continuo caminant amb el destí desdibuixat. No tinc ganes de tornar, i no ho faré, per moltes llàgrimes que vessi. Encara em sembla sentir el mar de davant de casa, i la tempesta picant contra els vidres de les finestres. Aquí, però, no plou. Fa un temps trivial, no prou trepidant per ser comentat per ningú. Tot i això, segur que hi ha algú que mai coneixeré que en parla, d'aquesta bonança tranquil·la, en algun ascensor d'algun hospital, o d'alguna oficina avorrida. M'encenc la pipa i llenço el fum enlaire. Les passes reafirmen l'ombra d'un home escanyolit. Si la Rosa em veiés, penso, em diria de tot menys maco. Té un caràcter fort i definit, la Rosa, no es deixa trepitjar fàcilment. En canvi, jo mai no ho he sigut, de valent. Ara bé, tossut sí, tossut com una mula, que diuen. Ja vaig néixer tossut, jo. Quan se'm fica una cosa al cap, no hi ha agosarat ni pacient que em faci canviar d'idea. I avui he decidit escampar la boira, què carai. I per què no?

De sobte, la panxa m'indica que tinc gana. Entro a un bar i demano un entrepà calent, m'assec a la zona de fumadors i jugo amb els tovallons de la taula tot menjant. Després m'encenc la pipa, pago i surto. Tot em sembla una gran bajanada, i sé que no m'assemblo a cap heroi. Segurament hauré de tornar a casa, algun dia incert, amb la cua entre cames, quan se m'acabin els diners que he buidat del compte corrent compartit. Ai, la Rosa! De moment, però, vaig avançant, d'un cantó a l'altre, com els vaixells sense rumb, buscant algun objectiu que desconec. Carrer avall, una mica més enllà del bar, hi ha un teatre. És un edifici antic, encisador. No és la primera vegada que el veig, però sí la primera que m'hi fixo. Hi ha una dotzena de persones fent cua. D'antuvi, no volia gastar-me els diners per pur plaer, però no puc estar-me d'afegir-m'hi, i comprar una entrada. L'obra és aquest vespre, a les deu. Miro l'entrada emocionat, em fa sentir content tenir-la i, estant ben entretingut, noto per sorpresa una mà que em toca l'espalla.

Capítol II: Una dona peculiar

És una dona peculiar, que ben aviat em sembla algú especial i únic. En ella, la normalitat es converteix en una característica inexistent, igual d'incompatible que d'innecessària, i per aquest motiu m'agrada. No sabia endevinar quina edat té ni d'on ha vingut però, des d'un principi, em causa molt bona impressió, i no m'espanta en absolut la diferència abismal que ens separa. De fet, quan una estona abans he notat que algú em tocava l'espalla, ja he començat a imaginar-me l'ésser fascinant que em trobaria al darrera, com si es tractés d'una mena de premonició, i no m'he equivocat. Ho he sabut, primer, en notar el tacte suau a l'esquena i, després, en veure-li les mans; unes mans fines i delicades, sense dits ni arrugues, que en aquests moments amaga a dins de les butxaques, mentre m'esguarda, implacable. Tot i això, no em sento increpat pels seus ulls rodons i negres, oberts com dues taronges, i situats damunt de dues antenes de color verd que li sobresurten de la part superior del cap, en forma d'ou. De sobte, provocant-me una sorpresa considerable, es posa a parlar-me, traient constantment una gran llengua morada de la boca, sense fer pauses i utilitzant un llenguatge molt gestual que no aconsegueixo entendre.

–Hola, em dic Víctor –li dic, allargant-li la mà, i tallant-li en sec la xerrera per uns moments.

–Minzki ksijn piiiim jsaaan huujm –em contesta ella amb una veu dolça com la mel, però amb unes paraules intel·ligibles, i sense donar-me la mà.

–No ens podem comunicar, quina llàstima. Tu tampoc m’entens de res, oi? Com m’agradaria poder parlar una estona amb tu! És que estic sol com un mussol, saps? Que no ho veus, que faig una mica de cara de mussol? De mussol amb pipa. I sovint deixo anar les tonteries enlaire, com el fum. Que burro que sóc! No em facis gens de cas. Fa molt que ets per aquí? Potser sí que caces alguna paraula, no? Què et puc explicar? Fa quinze anys que comparteixo un matrimoni que m’avorreix en un pis empolsinat d’una ciutat amb mar i vaixells que cada dia fugen lluny, i mai abans no m’havia atrevit a fer-hi res. Tot va passar durant la tempesta passada. Aleshores sí que vaig atrevir-m’hi. Ho vaig deixar tot per fugir a buscar alguna cosa incerta en un altre lloc, i encara no sé si aquest lloc on som tots dos és l’adequat. Vés a saber. De fet, potser tampoc hi ha tantes diferències entre nosaltres. Potser tu tampoc tens ningú per qui embogir d’amor. N’hi ha, d’amor, al lloc on vius? Segur que sí. Tu semblés més valenta i més feliç que no pas jo. De totes maneres, et puc demanar d’on vénis? És que no és la primera vegada que hi poso els peus, per aquí, i mai no t’hi havia vist, ni a tu, ni a ningú com tu. Com et dius?

–Minzki.

–Minzki? Quin nom tan bonic. Sembla extret d’alguna mitologia. Ara digue’m, Minzki, que vindràs al teatre amb mi, aquest vespre? –“Apa, ja ho he deixat anar”, penso, “I per què no? No hi tinc res a perdre.”

Estic content. La meva nova amiga sembla que em comença entendre una mica, perquè de seguida engega altra vegada una xerrera incontrolable, que es manté durant tota l’estona que fem cua per aconseguir-li una entrada. Sempre em parla mirant-me als ulls, gesticulant amb les mans, movent tot el cos com si li anés la vida en tot allò que em diu en un llenguatge remot. Pel que fa a mi, no em puc estar de mirar-la emocionat, m’agrada la sensació d’estar amb ella en una ciutat on en principi no hi he de trobar cap conegut que pugui jutjar-me. La seva manera de ser em provoca l’alegria de saber que ens podem fer companyia sense exigir-nos res a canvi. Té una expressió sincera al rostre que em fa estar cada vegada més tranquil, encara que el cert és que no sé si m’ha contestat que sí o que no a la proposta d’anar al teatre. El cas, però, és que ja li he comprat una entrada, i que quatre hores més tard, just a tres quarts de deu del vespre, ens trobem tots dos a la porta de l’edifici amb la intenció de veure l’obra.

Capítol III: Un extraterrestre humà

L’obra gira entorn d’una gran ambigüitat, que esdevé l’essència de la relació de parella entre els dos protagonistes. El fil conductor de la història segueix el rastre d’una confusió permanent, que s’estén fins a preveure la hipòtesi d’una resposta a dins d’un món estrany. Des del principi, em sento absorbit per la força d’un llenguatge precís, transmès a través dels tons de veu contundents dels intèrprets, que es van movent per l’escenari d’una manera inhumanament perfecta. També m’impacten els silencis que, de sobte, mesclats amb la manca de decorats de l’espai en blanc i l’obertura permanent del teló, em recorden la solitud de la meva cambra i dels mobles empolsinats fent-me companyia. El tot, incloent una vida sencera, potser la meva, avança endavant i endarrere de pressa, però jo m’entesto a continuar caminant, deixant volar el fum enlaire. Sé que, tard o d’hora, trobaré aquest altre lloc que, ara per ara, tan sols m’és incertesa dins la ment. Em fa content saber que, al seient del costat, hi tinc la Minzki, que segueix cada una de les imatges teatrals sense parpellejar ni una mica. Se’m fa estrany veure-la callant la seva parla inintel·ligible. La miro, i em resulta molt propera,

gairebé com si fos un altre jo. L'aprecio profundament, des del desconeixement impertorbable que ens uneix.

La Minzki continua amb les antenes quietes i els ulls fixos, i em sap greu sospitar que no deu entendre ni una paraula dels diàlegs. L'univers imaginari que desprèn l'obra de teatre és fantàstic, però sense el llenguatge no tenen sentit ni els silencis. “Pobra Minzki”, penso compadit, fitant-li dissimuladament les mans de color verd, plegades a sobre les cuixes. Una estona més tard, però, m'adono que jo tampoc no aconseguixo entendre gaire res, ni de l'obra ni del món que m'envolta en conjunt, i que per això em trobo improvisant una fugida desesperada. Sóc un extraterrestre humà! Aleshores, em compadeixo de mi per primera vegada amb el cap cot. Mentrestant, dues actrius rialleres, amb una carpeta sota el braç, pronuncien a l'uníson una frase efervescent des de dalt d'un tamboret, i un noi negre vestit amb una granota blava les esguarda. Al cap d'una hora i mitja, s'apaguen els llums, i penso, des de la foscor, en la possibilitat d'un final obert al gust del públic, però de seguida la il·luminació es torna a posar en marxa, i l'obra recomença i s'acaba; recomença i s'acaba; s'acaba i recomença... “M'és igual”, em dic, “per mi que recomenci i s'acabi mil vegades, perquè viuria en aquest teatre la resta de la meua vida.”

El públic està cansat de tantes repeticions, i el teatre es va buidant ràpidament. La Minzki i jo, però, no tenim la més mínima intenció de marxar. L'obra ens té atrapats, i volem ser-hi des del final al principi, i a l'inrevés, per no perdre'ns ni un petit detall. Les hores passen i, en un moment donat, després de fer i refer la mateixa obra més de mil vegades, els intèrprets se'n van. Els llums es tanquen, i s'obren de nou. L'escàs decorat desapareix. El teló espera un nou espectacle, immòbil. Ens hem quedat ben sols, i aquesta solitud redefineix un nou silenci que em torna a ser molt familiar. Incòmode, intento trencar-lo, demanar-li a la Minzki si ha pogut entendre els diàlegs, però em costa parlar. L'eco de cada paraula rebot, amb una violència descontrolada, a les parets esgrogueïdes del fons de la sala, i torna enrere, fins a entrar-me altra vegada per la boca. M'aixeco, i el seient es plega. La Minzki continua mirant endavant, sense dir res, però també es posa dreta. Després, alço el cap i veig la por fent niu al sostre, mentre l'extraterrestre i jo ens enfilem, graó a graó, damunt de l'escenari.

Capítol IV: Un altre lloc

L'escenari fa olor de mobles empolsinats, i la solitud i el silenci semblen insolubles a dins d'aquest pou immens de confusió perpètua. És clar que un dia tot s'acaba..., fins i tot aquesta història inventada d'extraterrestres humans, que es mouen d'una manera inhumanament perfecta. La Minzki recita amb un caràcter fort i definit, sense deixar-se trepitjar fàcilment, una mena de poema rimat, escrit en la seva llengua desconeguda per algun escriptor anònim. Com si fos una actriu de veritat. Durant una estona, em recorda la Rosa, però de seguida me n'oblido. Finalment m'atreveixo a mirar cap a baix, cap a l'horitzó on s'allunyen els vaixells sense rumb, per buscar, des d'on sóc, una visió de conjunt de la buidor, i m'espervero en adonar-me del gran impacte que em provoca el canvi bruscat de perspectiva. Tot es veu diferent, des d'un altre lloc, i entenc que potser ja l'he trobat. Tasto tot seguit el gust d'un pànic escènic que ratlla la malaltia, i noto com em tremolen les cames i em sua el clatell. Els seients abandonats i l'espai en blanc m'atordeixen, i revisc altra vegada aquella horrible solitud del meu petit refugi de calidesa, valgui l'ambigüitat, mentre la por continua fent niu al sostre del teatre.

Agafó aire. El trec. “Minzki, quin nom tan bonic”, penso. Mentrestant, en un cantó de la sala, veig per sorpresa un gat siamès xop que esgarrapa fins a estripar-los els seients encoixinats amb tela vermellova, sense deixar en cap moment de miolar, amb una contundència que poc després esdevé eixordadora, semblant als trons d’una tempesta. De totes maneres, em repeteixo (igual que una obra que recomença i s’acaba, que s’acaba i recomença) que no vull que l’atropellin perquè el color verd translúcid dels seus ulls il·lumina altra vegada el teatre i em fa entendre que la Minzki i jo no estem completament sols en aquest espai contigu. Després somric, immers en les meves contradiccions, imatjades en la tristesa i l’alegria al mateix temps. I quin fred que feia! De sobte, penso en aquell dia gèlid de gener quan, en sortir de casa, vaig pensar que potser m’havia d’haver endut la bufanda, i em sorprèn, un cop més, la manera com, de tant en tant, i sense voler-ho, ens retornen els records com punyalades, en forma de pensaments.

Dues noies universitàries molt rialleres i un noi negre amb una granota blava em saluden des del fons de la sala. Com si els hagués vist en altres ocasions, entre homes senzills, dones peculiars i extraterrestres humans. El fum de la pipa s’enfila cap al cel, com les tonteries d’un mussol, i jo, tossut com sempre, camino endavant, igual que l’aigua de la pluja que busca un clavegueram on empassar-se. Mentrestant, un autobús de cartró es para davant meu i, en fixar-m’hi, hi llegeixo un missatge escrit a la part frontal: “Un altre lloc.” Ara què? Hi pujo? I per què no? No hi tinc res a perdre. És divendres. Són dos quarts de set del matí. “Minzki, me’n vaig, i et trobaré a faltar moltíssim”, decideixo que li hauria de dir a la meva nova amiga. Però després m’adono que la Minzki ja no té la pell verda ni les dues antenes a sobre el cap. De fet, la Minzki ha desaparegut. S’ha esfumat, com l’aire de la pipa. Va, prou comparacions.

De sobte, noto per sorpresa una mà que em toca l’espatlla.

És una dona peculiar que em resulta immensament coneguda.

-Víctor, he trobat la teva nota, i t’he seguit. Fes el favor de tornar a casa. On et penses que vas? -m’etziba la Rosa, amb els braços creuats severament.

-Em penso que vaig a... Em penso... Penso...

-Què penses? Mira, hem de parlar clar, fa quinze anys que no ens mirem a la cara. Jo encara t’estimo... Digue'm què penses, si us plau... Va, què penses?

-Penso -va dir en Víctor, sentint com s’allunyava l’autobús de primera hora del matí- que podríem anar algun dia al teatre.